

METODICKÉ POZNÁMKY

Hrubý domácí produkt představuje souhrn hodnot přidaných zpracování ve všech odvětvích činností považovaných v systému národního účetnictví za produktivní (tj. včetně služeb tržních i netržních). Jde o propočet v kupních cenách, za které jsou realizovány tržní výkony (tzn. včetně daní z produktů a bez dotací na produkty). U netržních služeb je přidaná hodnota vyjádřena jako souhrn náhrad zaměstnancům a spotřeby fixního kapitálu. Prvotní propočet je proveden v běžných cenách. Pro potřeby sledování vývoje s vyloučením vlivu změn cen následuje převod do průměrných cen předchozího roku, ze kterých se tzv. řetěžením získávají údaje ve stálých cenách roku 2015. Údaje jsou uváděny bez očištění o nestejný počet pracovních dní.

Hodnoty ukazatelů za roky 1993 až 2016 vycházejí z revidovaných ročních národních účtů za tyto roky. Hodnoty za rok 2018 jsou převzaty z definitivní roční sestavy národních účtů a hodnoty za rok 2019 jsou převzaty z notifikačních účtů.

Hodnoty hrubého domácího produktu a dalších makroekonomických ukazatelů ve stálých cenách vycházejí v souladu s požadavkem Eurostatu z cenové úrovně bazického roku 2015 a byly vypočteny pomocí meziročně zřetěžených indexů údajů vyjádřených v cenách předchozího roku.

HDP na 1 obyvatele v Kč = podíl HDP v běžných cenách a středního stavu obyvatel v příslušném roce

HDP na 1 obyvatele v PPS = podíl HDP na 1 obyvatele v Kč a parity kupní síly vyjádřené v Kč na PPS.

PPS (Purchasing Power Standard) standard kupní síly je měnová jednotka, v níž se navzájem vyrovnávají rozdíly mezi kupní silou jednotek národních měn členských zemí EU podle stavu po jejím rozšíření k 1. 7. 2013 na EU 28. Úhrn údajů o HDP za všech 28 zemí přepočtených do eur (dříve do ECU) se rovná stejné částce vyjádřené v PPS. Údaje o hodnotě PPS za jednotlivé členské státy jsou převzaty z obecné databáze Eurostatu dne 15. 12. 2020.

Výdaje na konečnou spotřebu představují spotřebu hrazenou z disponibilních důchodů domácností, vládních institucí a neziskových institucí sloužících domácnostem. Jsou to výdaje rezidentských institucionálních jednotek na výroby a služby, které jsou určeny pro přímé uspokojení individuálních potřeb nebo kolektivních potřeb členů společnosti. Tyto výdaje mohou být realizovány v tuzemsku nebo v zahraničí. Dominantní postavení mají výdaje na konečnou spotřebu domácností, které představují více než 70 % celkových výdajů na konečnou spotřebu a více než 50 % hrubého domácího produktu.

Výdaje na konečnou spotřebu domácností zahrnují hodnotu výrobků a služeb užitých domácnostmi pro uspokojení individuálních potřeb, hrazených z důchodů domácností a pořízených nákupem, dary i formou naturální spotřeby. Nepatří sem však nákupy určené pro podnikatelskou činnost ani nákupy cenností.

Tvorba hrubého kapitálu zahrnuje tvorbu hrubého fixního kapitálu, změny stavu zásob a pořízení minus úbytky cenností

Tvorba hrubého fixního kapitálu obsahuje hodnotu pořízení hmotného i nehmotného investičního majetku koupeného, bezúplatně převzatého nebo vyrobeného ve vlastní režii, sníženou o hodnotu jeho prodeje a bezúplatného předání. Patří sem i pořízení formou finančního leasingu. Cílem pořízení je vždy využívat tento investiční majetek při produktivní činnosti, včetně bydlení v obydlí jeho vlastníka; nespádají sem předměty dlouhodobé spotřeby pořízené domácnostmi pro uspokojování konečné spotřeby ani čisté pořízení cenností.

Vývoz zboží a služeb vychází z údajů obchodní bilance (zboží) a platební bilance (služby). Jeho součástí je i spotřeba cizinců v ČR (odhadnutá zejména podle výše nákupu valut). Zahrnuje i vývoz realizovaný prostřednictvím domácností cizích zemí, který se uskutečnil za české koruny.

Dovoz zboží a služeb vychází z údajů obchodní bilance (zboží) a platební bilance (služby). Jeho součástí je i spotřeba českých občanů v cizině (odhadnutá zejména podle prodeje valut). Zahrnuje i odhad dovozu z ciziny, který se uskutečnil prostřednictvím českých domácností za české koruny.

Domácí realizovaná poptávka zahrnuje výdaje na konečnou spotřebu, tvorbu fixního kapitálu a na čisté pořízení cenností.

Deflátor HDP představuje poměr HDP v běžných cenách k HDP ve stálých cenách.

Hrubý disponibilní důchod = hrubý domácí produkt + čisté prvotní důchody a čisté běžné transfery od nerezidentů - čisté prvotní důchody a čisté běžné transfery nerezidentům

Hrubé národní úspory = hrubý disponibilní důchod + úprava o změny čistého podílu domácností na rezervách penzijních fondů – výdaje na konečnou spotřebu

Míra hrubých národních úspor = hrubé národní úspory / hrubý disponibilní důchod

Míra hrubých úspor domácností je poměr hrubých úspor domácností k hrubému disponibilnímu důchodu domácností. Vyjadřuje průměrný sklon domácností k úsporám.

Souhrnná produktivita práce je počítána jako podíl hrubého domácího produktu (v cenách roku 2015) a celkové zaměstnanosti podle národních účtů.

Jednotkové pracovní náklady představují poměr čistých prvotních pracovních důchodů pracovníků (náhrady zaměstnancům a čistý smíšený důchod z národních účtů) a hrubého domácího produktu ve stálých cenách.

Energetická náročnost je vyjádřena podílem spotřeby primárních energetických zdrojů a hrubého domácího produktu ve stálých cenách roku 2010. Primární energetické zdroje zahrnují domácí vytěžená paliva, vodní a větrnou elektřinu, jaderné teplo, saldo dovozu a vývozu a změnu stavu zásob paliv a energie a jsou vyjádřené v energetických jednotkách (v GJ). K výpočtu byl použit HDP ve stálých cenách roku 2010.

Celkové antropogenní emise a propady CO₂ v ČR - Celkové emise a propady CO₂ představují částečný výsledek národní inventarizace emisí a propadů skleníkových plynů v ČR. Tyto inventury jsou připravovány každoročně podle metodiky IPCC (IPCC 1996 Guidelines, IPCC 2000 Good Practice Guidance) a zahrnují vyčerpávající odhady emisí a propadů skleníkových plynů na národní úrovni ze všech oblastí lidské činnosti při kterých může k emisím nebo propadům skleníkových plynů docházet. Národní inventury jsou každoročně rigorózně prověřovány zahraničními expertními týmy, které testují jejich úplnost, konzistentnost, přesnost, transparentnost a porovnatelnost na mezinárodní úrovni.

Tržby za prodej výrobků a služeb průmyslové povahy reprezentují pouze tržby za výrobky a služby z CZ-CPA 05-39, jedná se tedy o tržby očištěné od vedlejších neprůmyslových činností podniku. Zjišťují se v běžných cenách sledovaného roku.

Index stavební produkce (ISP) je základní ukazatel konjunkturální statistiky stavebnictví. Při jeho výpočtu se vychází z vývoje stavebních prací ZSV přeceněných do stálých cen. Index je primárně počítán jako měsíční bazický index, v současné době k průměrnému měsíci roku 2015. Od bazických indexů jsou dále odvozeny indexy meziroční a případné kumulace v čase (čtvrtletní, pololetní, roční kumulace).

Tržby ve službách zahrnují celkové tržby bez DPH za zboží, vlastní výrobky a služby, zjišťované na konstantním poli podniků. Ukazatel zahrnuje:

- tržby za Dopravu a skladování (CZ-NACE 49 až 53)
- tržby za Ubytování, stravování a pohostinství (CZ-NACE 55 až 56)
- tržby za Informační a komunikační činnosti (CZ-NACE 58 až 63)
- tržby za Činnosti v oblasti nemovitostí (CZ-NACE 68)
- tržby za Profesní, vědecké a technické činnosti bez činností Výzkum a vývoj a Veterinární činnosti (CZ-NACE 69 až 71 a 73 a 74, nezahrnuje CZ-NACE 72 a 75)
- tržby za Administrativní a podpůrné činnosti bez Činností souvisejících s úpravou krajiny (CZ-NACE 77 až 82).

V roce 2018 došlo ke změně bazického období krátkodobých statistik. Základní období u bazických indexů se změnilo z průměru roku 2010 na průměr roku 2015 a došlo k použití nových váhových schémat odvozených z výsledků strukturální podnikové statistiky za rok 2015. Data za roky 2006-2013 byla s aktualizovanými výsledky propojena za pomoci přepočítacích můstků metodou annual overlap. Vlastností této metody je, že meziroční indexy 2014/2013 za celoroční kumulace zůstávají po propojení stejné jako u původních dat a také se nemění průběh řad za roky 2006-2013.

Tržby v zemědělství zahrnují tržby za vlastní výrobky a služby bez DPH za zemědělství a rybníkářství (CZ-NACE 01+03).

Za **zaměstnané** se považují všechny osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne pracovaly alespoň 1 hodinu za mzdu, plat nebo jinou odměnu, nebo sice

nebyly v práci, ale měly formální vztah k zaměstnání; hlavním kritériem pro zařazení mezi zaměstnané je tedy vyvíjení jakékoliv odměňované pracovní aktivity. Není proto rozhodující, zda pracovní aktivita těchto osob měla trvalý, dočasný, sezónní či příležitostný charakter a zda měly jen jedno nebo více souběžných zaměstnání, nebo zda současně studovaly, pobíraly nějaký důchod apod.

Podle mezinárodní metodiky jsou mezi zaměstnané zahrnovány:

- osoby pracující ve vlastní či rodinné firmě,
- profesionální příslušníci armády
- osoby ve výkonu základní vojenské a civilní služby (do r. 2004 vč.)
- osoby na mateřské dovolené, které před nástupem pracovaly

Podle mezinárodní metodiky nejsou mezi zaměstnané zahrnovány:

- osoby na mateřské dovolené, které před nástupem nepracovaly, a osoby na další mateřské (rodičovské) dovolené - jsou klasifikovány jako nezaměstnané nebo osoby ekonomicky neaktivní podle toho, zda splňují či nesplňují podmínky ILO.

Za **nezaměstnané** se podle mezinárodně srovnatelné metodiky považují všechny osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne souběžně splňovaly tyto podmínky ILO:

- byly bez práce, tj. nebyly ani v placeném zaměstnání ani nebyly sebezaměstnané,
- byly připraveny k nástupu do práce, tj., během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání,
- v průběhu posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci (prostřednictvím úřadu práce nebo soukromé zprostředkovatelny práce, přímo v podnicích, využíváním inzerce, podnikáním kroků pro založení vlastní firmy, podáním žádosti o pracovní povolení a licence nebo jiným způsobem). Mezi nezaměstnané patří i osoby, které nehledají práci, protože ji již našly, ale nástup je stanoven na pozdější dobu (nejpozději do 3 měsíců).

Pracovní sílu tvoří zaměstnaní a nezaměstnaní.

Obecná míra nezaměstnanosti (ILO) je počítána jako podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (v procentech), kde číselník i jmenovatel jsou ukazatele konstruované podle mezinárodních definic a doporučení (Eurostatu a Mezinárodní organizace práce ILO). Jedná se o odhady z výběrového šetření pracovních sil. Předmětem šetření jsou všechny osoby obvykle bydlící v soukromých domácnostech. Šetření se nevztahuje na osoby bydlící dlouhodobě v hromadných ubytovacích zařízeních. Z toho důvodu jsou údaje za určité skupiny obyvatelstva, zejména za cizí státní příslušníky žijící a pracující na území republiky, k dispozici v omezené míře.

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti - do roku 2005 byla míra založena na počtu nezaměstnaných, kteří si hledali zaměstnání déle než 1 rok. Od roku 2006 je podle Eurostatu tato míra konstruována na základě kratší doby z doby hledání zaměstnání a doby od ukončení posledního zaměstnání respondenta. Tato kratší doba musí překročit délku 1 roku.

Veškeré údaje o zaměstnanosti a nezaměstnanosti z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) jsou v časové řadě přepočítány v metodice odpovídající platným definicím Eurostatu a doporučením ILO. Roční průměry jsou počítány z průměrů kalendářních čtvrtletí.

Míra registrované nezaměstnanosti podle původní metodiky je počítána jako **podíl**, kde je **v čitateli počet neumístěných uchazečů o zaměstnání** registrovaných na úřadech práce k poslednímu dni sledovaného období (zdrojem dat je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR) a **ve jmenovateli pracovní síla**, tj.

a) počet pracovníků ve všech sektorech NH s jediným nebo hlavním zaměstnáním vč. žen na mateřské a další mateřské dovolené (z podnikového zjišťování) + počet neumístěných uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce k poslednímu dni sledovaného období (do konce 1. čtvrtletí 1994)

b) počet zaměstnaných z výběrových šetření pracovních sil (klouzávy roční průměr) + počet neumístěných uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce k poslednímu dni sledovaného období (od 2. čtvrtletí 1994 do konce roku 1996)

c) počet zaměstnaných z výběrových šetření pracovních sil (klouzávy roční průměr) + neumístěných uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce (vše klouzávy roční průměr). Do zaměstnanosti se na rozdíl od předchozích období nezapočítávají ženy na další mateřské dovolené (od 1. čtvrtletí 1997).

Od 3. čtvrtletí 2004 přistoupilo Ministerstvo práce a sociálních věcí k metodické změně spočívající v odlišném zahrnování některých skupin osob jak do číselníku, tak do jmenovatele. **V čitateli je počet** tzv.

dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání (vč. občanů ČR a občanů EU (EHP), jsou to evidovaní nezaměstnaní ke konci období, kteří mohou ihned nastoupit do zaměstnání a **ve jmenovateli pracovní síla**, tj. počet zaměstnaných z VŠPS + počet zaměstnaných občanů EU (EHP) + počet pracujících cizinců ze třetích zemí s platným povolením k zaměstnání či živnostenským oprávněním + počet dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání (vše klouzavý roční průměr).

Podíl nezaměstnaných osob vyjadřuje v procentech podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce ve věku 15–64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Ministerstvo práce a sociálních věcí začalo tento nový ukazatel měsíčně zveřejňovat od listopadu 2012. Ukazatel nahrazuje míru registrované nezaměstnanosti, která poměřuje všechny dosažitelné uchazeče o zaměstnání pouze k ekonomicky aktivním osobám. Od ledna 2013 jsou zveřejňovány údaje pouze podle nového výpočtu.

Průměrná hrubá měsíční mzda představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadající na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Do mezd se zahrnují základní mzdy a platy, příplatky a doplatky ke mzdě nebo platu, odměny, náhrady mezd a platů, odměny za pracovní pohotovost a jiné složky mzdy nebo platu, které byly v daném období zaměstnancům zúčtovány k výplatě. Nezahrnují se náhrady mzdy nebo platu za dobu trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény placené zaměstnavatelem. Jedná se o hrubé mzdy, tj. před snížením o pojistné na veřejné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, zálohové splátky daně z příjmů fyzických osob a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky.

Údaje se týkají pouze zaměstnanců v pracovním poměru ke zpravodajské jednotce. Zahrnuti nejsou osoby vykonávající veřejné funkce (např. poslanci, senátoři, uvolnění členové zastupitelstev všech stupňů), soudci, ženy na mateřské dovolené, osoby na rodičovské dovolené (nepracují-li současně v pracovním poměru), učni, osoby pracující pro firmu na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, zaměstnanci ekonomických subjektů statisticky nesledovaných.

Od 1. čtvrtletí 2009 došlo ve statistice práce a mezd ke změnám v metodice zjišťování a prezentaci výsledků.

Mezi nejdůležitější změny v metodice patří:

- údaje jsou zpracovávány a publikovány podle nové Klasifikace ekonomických činností **CZ-NACE** (národní verze NACE Rev.2), která nahradila dříve používanou klasifikaci OKEČ (národní verze NACE Rev.1.1).
- byly uplatněny nové metody odhadů nonresponse a nově zavedeny odhady za nešetřenou část populace, které vycházejí z administrativních zdrojů dat,
- údaje o počtu zaměstnanců a průměrných mzdách jsou uvedeny v přepočtu na plně zaměstnané (dříve na fyzické osoby), za celé národní hospodářství.

Časová řada údajů ze zpracování čtvrtletních statistických výkazů byla **přepočtena od roku 2000**.

Průměrná hrubá měsíční mzda za celé národní hospodářství zahrnuje údaje za všechny zaměstnance. Je uvedena **na přepočtené počty zaměstnanců**, zohledňuje tak délku pracovních úvazků zaměstnanců.

Index reálné mzdy je podíl indexu průměrné hrubé měsíční nominální mzdy a indexu spotřebitelských cen za shodné období.

Průměrný starobní důchod/průměrná mzda

Průměrný starobní důchod za rok vychází z průměrů starobních důchodů vyplácených samostatně (bez pozůstalostních) za jednotlivé měsíce příslušného roku. (Pramen – MPSV)

Jako **průměrná hrubá mzda** je uveden všeobecný vyměřovací základ (§ 17, odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb.), tj. mzda za fyzické osoby za rok v NH, tzn. bez odhadu za nešetřené zpravodajské jednotky, bez části Ministerstva vnitra a Ministerstva obrany a bez osob vykonávajících veřejné funkce, např. poslanců, senátorů, soudců, uvolněných členů zastupitelstev všech stupňů atd.

Inflace je obecně definována jako růst cenové hladiny, tj. charakterizuje míru znehodnocování měny v přesně vymezeném časovém období. Míra inflace je měřena pomocí přírůstku indexu spotřebitelských cen.

Míra inflace (r/r průměr) vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za dvanáct měsíců roku proti průměrné cenové hladině dvanácti měsíců předchozího roku. Tyto průměry jsou počítány z indexů spotřebitelských cen s indexním základem rok 2015 = 100. Cenovým základem je prosinec 2019.

Míra inflace (r/r prosinec) udává přírůstek indexu spotřebitelských cen v prosinci daného roku proti prosinci předchozího roku.

Vývoj **spotřebitelských cen (životních nákladů)** se sleduje na spotřebních koších založených na souboru vybraných druhů zboží a služeb placených obyvatelstvem. Za cenové reprezentanty byly vybrány takové výrobky a služby, které se významně podílejí na vydáních obyvatelstva a svým rozsahem pokrývají celou sféru spotřeby. Celkový počet reprezentantů je cca 700. Jejich soubor je postupně agregován až do 12-ti hlavních oddílů spotřebního koše a to formou váženého aritmetického průměru individuálních cenových indexů. Váhy základního období pro výpočet skupinových a úhrnných indexů vycházejí ze struktury výdajů domácností podle výsledků statistiky národních účtů za rok 2018. Váhy pro detailní cenové reprezentanty jsou zaktualizovány dle údajů statistiky rodinných účtů doplněných o další dostupné zdroje a šetření.

Výpočet bazických indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) je prováděn podle Laspeyresova vzorce. Cenami základního období jsou průměrné ceny z prosince 2019. Od roku 2017 je indexním základem rok 2015. Z indexů s tímto indexním základem jsou vypočítávány indexy spotřebitelských cen srovnávající dvě libovolná období.

Ceny průmyslových výrobců údaj vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za dvanáct měsíců roku proti průměrné cenové hladině dvanácti měsíců předchozího roku. Jeho účelem je poskytovat rychlou informaci o pohybu hospodářského cyklu a sloužit jako deflátor.

Ceny jsou zjišťovány měsíčně na základě údajů z vybraných organizací (cca 1200) za vybrané reprezentanty (cca 5000). Vykazované ceny jsou ceny sjednané mezi dodavatelem a odběratelem v tuzemsku bez DPH a spotřební daně (bez nákladů na dopravu k zákazníkovi a nákladů s ní spojených) fakturované za významnější obchodní případy mezi 1. až 18. kalendářním dnem sledovaného měsíce.

Z vykázaných cen se na stálých vahách počítá **index cen průmyslových výrobců**. Ten měří průměrný cenový vývoj všech průmyslových výrobků vyrobených a prodaných na domácím, českém trhu. Za průmyslové výrobky se považují výrobky vyrobené v odvětvích kategorií B až E podle Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE).

Průmyslem celkem se označuje součet sekcí B, C, D a E Klasifikace produkce (CZ-CPA) v aktuálním vydání, platném od 1. ledna 2015, která je vypracovaná na bázi evropského standardu CPA 2015 (Classification of Products by Activity).

V průběhu roku 2016 proběhla standardní komplexní revize indexů cen průmyslových výrobců. Na jejím základě jsou cenové indexy od ledna 2017 počítány na nových vahách za rok 2015. Váhy byly stanoveny na základě struktury tuzemských tržeb za rok 2015 z výkazu Prům 2-01, Ceny Prům 1-12 a administrativních dat výkazu P4-01.

Cenové indexy vypočítávané k základu prosinec 2010 = 100 byly nahrazeny novými technickými cenovými indexy se základem prosinec 2015 = 100. Takto vypočtené indexy jsou od čtyřmístné úrovně klasifikace CZ-CPA výše řetězeny k novému bazickému základu průměr roku 2015 = 100 a průměr roku 2005 = 100, čímž je zajištěno pokračování současných časových řad indexů.

Výpočet indexů k základu prosinec 2005 = 100 byl ukončen a výpočet indexů k základu průměr roku 2015 = 100 byl proveden zpětně až do ledna 1990. Pro potřeby mezinárodních organizací byl zaveden i nový základ průměr roku 2010 = 100.

Základní časovou řadou pro výpočet odvozených indexů (meziměsíční, meziroční a klouzavý) je průměr 2015 = 100.

Ceny stavebních prací – údaj vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za dvanáct měsíců roku proti průměrné cenové hladině dvanácti měsíců předchozího roku. Tyto průměry jsou od roku 2018 počítány z indexů cen se základní cenovou hladinou průměr za rok 2015.

Index cen stavebních prací je zjišťován čtvrtletně na základě zjištěných cen stavebních prací, provedených respondentem na území ČR, dohodnutých mezi dodavatelem a odběratelem, za práce realizované vlastními zaměstnanci firmy, pracujícími majiteli firmy, osobami pracujícími na dohody a spolupracujícími OSVČ. Ceny stavebních prací jsou šetřeny vždy za druhý měsíc příslušného čtvrtletí, bez daně z přidané hodnoty. Zpravodajská síť byla stanovena záměrným výběrem respondentů všech velikostních kategorií a různých právních forem s převažující stavební výrobou (sekce F Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE 41 – kromě 41.10, 42, 43).

Ceny tržních služeb - údaj vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za dvanáct měsíců roku proti průměrné cenové hladině dvanácti měsíců předchozího roku.

Úhrnný **index cen tržních služeb** zahrnuje následující indexy cen tržních služeb v podnikatelské sféře (tj. mezi podnikatelskými subjekty): pozemní a potrubní doprava, vodní doprava, skladování a podpůrné služby v dopravě, poštovní a kurýrní služby, vydavatelské služby, telekomunikační služby, programování a poradenství, informační služby, finanční služby, pojištění, služby v oblasti nemovitostí, právní a účetnické služby, vedení podniků, poradenství v oblasti řízení, architektonické a inženýrské služby, reklamní služby a průzkum trhu, ostatní odborné, vědecké a technické služby, služby v oblasti pronájmu, služby v oblasti zaměstnání, bezpečnostní a pátrací služby, služby související se stavbami, úpravou krajiny, administrativní a jiné podpůrné služby.

Cenová šetření uvedených tržních služeb, která jsou agregována v úhrnný cenový index, zahrnují vybrané služby obsažené v Klasifikaci produkce (CZ-CPA) v oddílech: 49, 50, 52, 53, 58, 61, 62, 63, 64, 65, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 77, 78, 80, 81, 82. Stálými vahami úhrnného indexu je souhrn vah za jednotlivé okruhy služeb. Od ledna 2018 jsou bazické (základní) indexy cen tržních služeb počítány k novému indexnímu základu průměr roku 2015 = 100 na nových vahách, založených na struktuře tržeb roku 2015. Časová řada bazických indexů se základem průměr roku 2005 = 100 byla k prosinci 2017 ukončena a nahrazena časovou řadou se základem průměr roku 2015 = 100. Dosud publikované indexy nebyly revidovány.

Ceny zemědělských výrobců – údaj vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za dvanáct měsíců roku proti průměrné cenové hladině dvanácti měsíců předchozího roku. Tyto průměry jsou počítány od roku 2018 z cenových bazických indexů s cenovým základem průměr roku 2015.

Index cen zemědělských výrobců je počítán na základě zjišťování státním statistickým výkazem u cca 500 vybraných výrobců v zemědělství (u družstevních, soukromých a státních organizací). Ceny jsou očištěny od daně z přidané hodnoty. Zjišťovány jsou realizační, smluvní ceny (nezahrnuta vlastní spotřeba), určené pro tuzemský i zahraniční trh bez dopravních nákladů spojených s přepravou k odběrateli.

Měsíční indexy cen jednotlivých reprezentantů se spočítají podílem jejich průměrné ceny za příslušný měsíc a průměrné roční ceny roku 2015. Měsíční indexy jsou dále agregovány pomocí váženého průměru cenových indexů příslušných výrobků (váhy v promilích).

Váhové podíly zemědělských sezónních a nesezónních komodit se v různých měsících roku od sebe navzájem liší, proto bylo ve výpočtu indexu použito dvourozměrného, váhového schématu ve tvaru matice. Jeden rozměr je určen pro vertikální agregaci od úrovně reprezentantů až po nejvyšší úroveň, druhý rozměr je pro 12 měsíců v roce. Nominálnímu součtu 1000 je pak roven součet vah nejvyšší agregace za každý měsíc v roce.

Pro výpočet indexu cen zemědělských výrobců se tudíž využívá proměnlivých měsíčních vah.

Ceny vývozu zboží - údaj vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za dvanáct měsíců roku proti průměrné cenové hladině dvanácti měsíců předchozího roku.

Ceny jsou zjišťovány měsíčně státním statistickým výkazem od cca 610 vybraných zpravodajských jednotek. V roce 2019 bylo ve váhovém schématu zařazeno cca 2490 cenových reprezentantů na základě váhových objemů realizace zahraničního obchodu se zbožím v roce 2015. Při vývozu se sledují ceny franko česká hranice. Zpravodajské jednotky uvádějí průměrné ceny jako vážený aritmetický průměr z cen docilovaných při významnějších obchodních transakcích (vážených množství výrobků ve fyzických jednotkách). Ceny jsou přepočteny na CZK příslušným průměrným měsíčním měnovým kurzem ČNB a sledují se bez cla, daně z přidané hodnoty a spotřební daně.

Z vykázaných cen je na stálých vahách počítán **index cen vývozu**, od revize v roce 2017 na stálých vahách z roku 2015, k cenovému základu průměr roku 2015 = 100. Veškeré odvozené indexy (stejně období předchozího roku = 100, předchozí období = 100 a podíl klouzavých průměrů - podíl součtu bazických indexů za posledních 12 měsíců k součtu indexů za předchozích 12 měsíců) jsou od ledna 2018 počítány z řady bazických indexů o základu průměr roku 2015 = 100.

Ceny dovozu zboží - údaj vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za dvanáct měsíců roku proti průměrné cenové hladině dvanácti měsíců předchozího roku.

Ceny jsou zjišťovány měsíčně státním statistickým výkazem od cca 630 vybraných zpravodajských jednotek. V roce 2019 bylo ve váhovém schématu zařazeno cca 2860 cenových reprezentantů na základě váhových objemů realizace zahraničního obchodu se zbožím v roce 2015. U dovozu se sledují ceny fakturované zahraničním dodavatelem. Zpravodajské jednotky uvádějí průměrné ceny jako vážený aritmetický průměr z cen docilovaných při významnějších obchodních transakcích (vážených množství výrobků ve fyzických jednotkách). Ceny jsou přepočteny na CZK příslušným průměrným měsíčním měnovým kurzem ČNB a sledují se bez cla, daně z přidané hodnoty a spotřební daně.

Z vykázaných cen je na stálých vahách počítán **index cen dovozu**, od revize v roce 2017 na stálých vahách z roku 2015, k cenovému základu průměr roku 2015 = 100. Veškeré odvozené indexy (stejně období předchozího roku = 100, předchozí období = 100 a podíl klouzavých průměrů - podíl součtu bazických

indexů za posledních 12 měsíců k součtu indexů za předchozích 12 měsíců) jsou od ledna 2018 počítány z řady bazických indexů o základu průměr roku 2015 = 100.

Směnné relace vyjadřují podíl indexů cen vývozu a indexů cen dovozu.

CZK/EUR = průměr denních nominálních kurzů koruny vůči euru za rok

CZK/USD = průměr denních nominálních kurzů koruny vůči dolaru za rok

Nominální efektivní kurz koruny (NEER) vyjádřený indexem uvádí zhodnocení (index nad 100) či znehodnocení (index pod 100) národní měny vůči koši vybraných měn za určité období proti základnímu období (rok 2015).

K výpočtům byla použita nejvíce rozšířená metoda váženého geometrického průměru nominálních směnných kurzů se zohledněním váhových podílů celkového exportu a importu zemí, které patří k našim nejvýznamnějším obchodním partnerům. Bylo vybráno 31 zemí, jejichž podíl na zahraničním obchodě ČR zaujímá 90 %. Jednotlivé země eurozóny jsou ve výpočtu uváděny jako jedna měnová oblast (počet zemí eurozóny se mění podle aktuálního stavu). Mimo zemí Eurozóny, zohledněných jedním váhovým podílem a kurzem EUR, je to Rusko, Polsko, Velká Británie, USA, Japonsko, Maďarsko, Švýcarsko, Švédsko, Dánsko, Čína, Korea a Rumunsko. Váhové podíly byly zpracovány ve dvou variantách. První varianta uplatňovaná Mezinárodním měnovým fondem se vztahuje k celému obchodnímu obratu zahraničního obchodu ČR. Druhá varianta uplatňovaná Evropskou centrální bankou se vztahuje pouze ke čtyřem komoditním skupinám zahraničního obchodu ČR, mezi které patří komoditní skupiny (5-8) podle klasifikace OSN-Standard International Trade Classification (SITC). Uvedené údaje odpovídají této druhé variantě.

Zdroj dat: ČNB

Reálný efektivní kurz koruny (REER) je jedním z indikátorů vývoje mezinárodní konkurenceschopnosti země a obecně se jím rozumí různé míry relativních cen nebo nákladů vyjádřené v určité měně. Z tohoto pohledu index REER nad 100 signalizuje tendenci ke snižování konkurenceschopnosti země proti základnímu období, pokles indexu REER pod 100 znamená zvyšování konkurenceschopnosti země proti základnímu období (rok 2015).

Mezi různými metodami používanými pro výpočet REER je nejrozšířenější metoda váženého geometrického průměru poměru indexu nominálního kurzu a cenového diferenciálu, přičemž vahami jsou podíly největších obchodních partnerů na obratu zahraničního obchodu. Při konstrukci indexu reálného efektivního kurzu koruny byly použity ceny průmyslových výrobců 12 zemí mimo eurozónu a všech zemí eurozóny. Jednotlivé země eurozóny jsou pro výpočty uváděny jako jedna měnová a cenová oblast. Počet zemí eurozóny se mění podle aktuálního stavu. Struktura zemí a jejich váhové podíly jsou shodné s metodikou výpočtu indexu nominálního efektivního kurzu koruny. V první variantě se váhy vztahují k celému obratu zahraničního obchodu, ve druhé variantě se váhové podíly vztahují pouze na obrat v komoditních skupinách (5-8) podle klasifikace SITC. Uvedené údaje odpovídají této druhé variantě. Zdroj dat: cenové indexy ČR z ČSÚ, cenové indexy vybraných zemí ze statistik MMF, indexy nominálního kurzu z propočtů ČNB.

Vzorec výpočtu indexu reálného efektivního kurzu:

$$REER_t = 100 \times \prod_{i=1}^n \left(\frac{S_{it}^*}{P_{it}^*} \right)^{w_i^*}$$

kde

S_{it}^* - bazický index tuzemské měny k měně i-tého obchodního partnera v období t

P_{it}^* - poměr bazického cenového indexu i-tého obchodního partnera v období t k bazickému cenovému indexu ČR v období t, kde bazický rok je stejný jako bazický rok při výpočtu S_i^*

w_i^* - normalizované váhy měny i-tého obchodního partnera

Úzké peníze (M1) zahrnují oběživo, tj. bankovky a mince, a také zůstatky, které lze okamžitě převést na oběživo nebo použít k bezhotovostní platbě, např. jednodenní vklady. **Střední peníze (M2)** zahrnují úzké peníze (M1) a navíc vklady se splatností do dvou let a vklady s výpovědní lhůtou do tří měsíců. **Široké peníze (M3)** zahrnují M2 a obchodovatelné nástroje emitované sektorem měnových finančních institucí. Do tohoto agregátu patří některé nástroje peněžního trhu, zejména akcie/podílové listy fondů peněžního trhu a repo operace. Vysoká míra likvidity a cenová jistota zajišťují, že jsou tyto instrumenty blízkými substituty vkladů. Jejich zahrnutí vede k tomu, že M3 je méně ovlivňován substitucí mezi různými kategoriemi likvidních aktiv, než jsou užší definice peněz a díky tomu je stabilnější.

http://www.cnb.cz/docs/ARADY/MET_LIST/mapi_cs.pdf

Platební bilance systematickým způsobem zachycuje ekonomické transakce se zahraničím (tj. mezi rezidenty a nerezidenty) za určité časové období. Základní struktura platební bilance vychází z Manuálu k sestavení platební bilance a investiční pozice vůči zahraničí (Balance of Payments and International Investment Position Manual), který byl zveřejněn Mezinárodním měnovým fondem (MMF) v roce 2009. Komplexní a vysoce kvalitní údaje podle BPM6 jsou k dispozici od referenčního měsíce ledna 2013. V době od referenčního měsíce ledna 2008 do prosince 2012 jsou komplexní data podle BPM6 odvozena z existujících dat podle BPM5 (podle možnosti doplněných o další podrobnosti). Za období před rokem 2008 (a zpětně od roku 1999) jsou dostupné údaje podle BPM6 méně podrobné a ve všech případech konvertované z prvotních hrubých dat BPM5.

V **běžném účtu** jsou zachyceny toky zboží (vývoz a dovoz) a služeb (příjmy a výdaje z dopravních služeb, cestovního ruchu a ostatních obchodních a neobchodních služeb), prvotní a druhotné důchody (výnosy z kapitálu, investic a práce - úroky, dividendy, reinvestované zisky, pracovní příjmy) i kompenzující položky k reálným a finančním zdrojům poskytnutým či získaným bez protihodnoty (běžné jednostranné převody jako např. dary, výživné, penze, zahraniční pomoc, příspěvky aj.).

Kapitálový účet tvoří převody kapitálového charakteru související promíjením dluhů, vlastnickými právy k fixním aktivům (investiční granty) a převody nevyroběných, nefinančních hmotných aktiv (např. půda - pozemky pro zastupitelské úřady).

Finanční účet zahrnuje transakce spojené se vznikem, zánikem a změnou vlastnictví finančních aktiv a pasiv vlády, bankovní a podnikové sféry a ostatních subjektů ve vztahu k zahraničí. Poskytuje informace o finančních (kapitálových) tocích v členění na přímé investice. Akcie a ostatní účasti a Dluhové nástroje), portfoliové investice majetkového a dluhového charakteru, finanční deriváty (operace bank) a ostatní investice dělené z časového hlediska na dlouhodobé a krátkodobé a členěné podle základních sektorů (ČNB, obchodní banky, vláda a ostatní sektory), pod něž spadají dodavatelské a bankovní úvěry, půjčky, depozita, členské podíly v mezinárodních neměnových organizacích aj.

Devizové rezervy představují krátkodobá (likvidní) zahraniční aktiva České národní banky v cizích měnách (vklady v zahraničních bankách, poskytnuté úvěry, zásoba cenných papírů, valut a zlata, zvláštní práva čerpání, rezervní pozice u MMF) použitelná k financování a regulování nerovnováhy platební bilance. Podkladem pro jejich propočet je výkaz ČNB o devizové a korunové pozici (měsíční periodičita). U změny devizových rezerv znamená znaménko minus nárůst.

Chyby a opomenutí jsou dopočetovou položkou mezi výsledným saldem běžného, kapitálového a finančního účtu na jedné straně a změnou devizových rezerv na straně druhé, představují saldo neidentifikovaných toků v běžném, kapitálovém a finančním účtu. Údaje obchodní bilance jsou vykázány v metodice celní statistiky platné od 1. 7. 2000. Obchodní bilance podle ČNB se v letech 1998 a 1999 liší od dat celní statistiky o dopočet na tržní hodnotu u zemního plynu dodávaného z Ruské federace za provedené stavební a montážní práce (v celní statistice je jeho hodnota stanovena na bázi cen roku 1985). Od roku 1998 jsou v běžném účtu platební bilance (v bilanci výnosů) zaznamenávány reinvestice zisku spojené s tuzemskými investicemi v zahraničí i zahraničními v České republice s korespondující protipoložkou ve finančním účtu (v přímých investicích). Úvěrové vztahy mezi investory a jejich majetkovými účastmi (půjčky, dodavatelské úvěry) jsou v údajích od roku 1998 zahrnuty v přímých investicích (ostatní kapitál), zatímco v předchozích letech jsou součástí ostatních investic. Od roku 2000 jsou v platební bilanci vykazovány finanční deriváty (z pozice bank). Podkladem pro sestavení platební bilance je celní statistika, údaje z výkazů bankovních a nebankovních subjektů, další doplňující informace z bankovní a podnikové sféry a z oblasti služeb, a dále vlastní propočty ČNB podle údajů centrálních orgánů a dalších institucí..

BÚ/HDP = podíl běžného účtu platební bilance k HDP v běžných cenách [v %]

FÚ/HDP = podíl finančního účtu platební bilance k HDP v běžných cenách [v %]

Stav devizových rezerv je hodnotové vyjádření krátkodobých (likvidních) zahraničních aktiv České národní banky v cizích měnách k určitému datu, v tabulce uváděn k 31.12.

Stav DR ČNB/HDP = podíl stavu devizových rezerv ČNB ke konci roku k objemu HDP v běžných cenách za rok v %

Krytí dovozu zboží a služeb DR ČNB = podíl stavu devizových rezerv ČNB ke konci roku k průměrnému měsíčnímu objemu dovozu zboží a služeb (viz výše)

Deficit (přebytek) vládních institucí odpovídá hodnotě položky „čisté půjčky(+)/výpůjčky(-)“ národního účetnictví, jež vyjadřuje schopnost sektoru v daném roce financovat (+) jiné subjekty nebo potřebu sektoru vládních institucí být financován (-). Vymezení je v souladu s mezinárodními standardy a nařízeními orgánů EU.

Deficit (přebytek) vládních institucí v procentech k HDP = podíl vládního deficitu (přebytku) k objemu hrubého domácího produktu v běžných cenách (v %). Podle maastrichtských kritérií by výše deficitu neměla překročit 3 % HDP.

Saldo státního rozpočtu je výsledek rozdílu mezi příjmy a výdaji státního rozpočtu. Rozpočet skončí přebytkem, tj. příjmy jsou vyšší než výdaje nebo schodkem, tj. rozdíl mezi příjmy a výdaji je záporný.

Saldo SR/HDP = podíl salda státního rozpočtu k objemu hrubého domácího produktu v běžných cenách [v %]

Dluh vládních institucí zahrnuje dle definice závazky sektoru vládních institucí vyplývající z emise oběživa (v ČR nepřichází v úvahu), přijatých vkladů, vydaných úvěrových cenných papírů jiných než účasti, přijatých půjček a hodnotu zajišťovacích měnových swapů ke konci roku. Vymezení je v souladu s mezinárodními standardy a nařízeními orgánů EU.

Dluh sektoru vládních institucí v procentech HDP = podíl vládního dluhu k objemu hrubého domácího produktu v běžných cenách (v %). Podle maastrichtských kritérií by výše dluhu vládních institucí neměla překročit 60 % HDP.

Státní dluh je tvořen souhrnem státních finančních pasiv (závazky státu vzniklé ze státem přijatých zahraničních půjček, úvěrů od bank a z vydaných státních dluhopisů a jiné závazky státu).

Státní dluh/HDP = podíl státního dluhu k objemu hrubého domácího produktu v běžných cenách (v %)